

Історичні документи 21

Початок української революції

1. «Однині Україна стає Українською Народною Республікою. Не відділяючись від республіки Російської і зберігаючи єдність її, ми твердо станемо на нашій землі... (III Універсал, листопад 1917 р.)
До Установчих Зборів України вся власть творити лад на землях наших, давати закони й правити належить нам, Українській Центральній Раді...»
(III Універсал УЦР; Листопад 1917 р.)
2. Що стало безпосереднім наслідком оприлюднення цитованого документа?
«...визнаючи, що доля всіх народів Росії міцно зв'язана... ми [Центральна Рада] рішуче ставимось проти замірів самовільного здійснення автономії України до Всеросійського Учредительного Зібрання...»
(Збройний виступ самостійників). Це уривок з II Універсалу УЦР, липень 1917 р.)
3. Про яку інституцію В. Винниченко писав: «...[його скликання] стало першим кроком відродження нації на шляху державності. Будучи одночасно сильним організуючим і агітаційним засобом, він став першим підготовчим етапом у творенні як ідеї Української держави, так і в частковому втіленні її в життя»?
(Український національний конгрес квітень 1917 р.; перший представницький форум українського руху на теренах України, який перетворив Українську Центральну Раду з київської на загальноукраїнську організацію.)
4. Яке гасло українського національно-визвольного руху відповідає змісту Четвертого Універсалу Української Центральної Ради (УЦР)?
(«Хай живе самостійна Україна!»; 22 січня 1918 р.)
Яке гасло українського національно-визвольного руху відповідає змісту Першого Універсалу Української Центральної Ради?
(Червень 1917 р., Автономію Україні!)
5. «Хай буде Україна вільною. ...Так сказали виборні люди з усієї Землі Української. Сказавши так, вони вибрали з-поміж себе нас, Українську Центральну Раду, і наказали нам... творити новий лад вільної автономної України». (I Універсал УЦР; червень 1917 р.)
6. «...На час до вирішення справи про місцеве врядування Установчими Зборами по справах місцевого врядування Україною вищим органом Тимчасового уряду є Генеральний Секретаріат, котрого призначає Тимчасовий уряд...».
(Тимчасова інструкція ГС серпень 1917 р.)

7. «Він залишався романтиком, навіть очолюючи перший український уряд — Генеральний секретаріат, він жив більше емоціями та образами, ніж реаліями повсякденного життя. Пафосом, його революційним ідеалізмом були просякнуті навіть акти державної ваги — Універсали Центральної Ради, до творення яких він мав безпосереднє відношення».

(В. Винниченко)

8. «...визнаючи, що доля всіх народів Росії міцно зв'язана, ...ми рішуче ставимось проти замірів самовільного здійснення автономії України до Всеросійського Учредительного Зібрання...»

(II Універсал, компроміс)

9. «Однині Україна стає Українською Народною Республікою. Не відділяючись від Російської Республіки, ми твердо станемо на нашій землі, щоб допомогти, аби уся Російська Республіка стала федерацією вільних народів...»

(III Універсал УЦР листопад 1917 р)

10. «Після довгих... сумнівів Генеральний Секретаріат прийшов до тієї думки, щоб крайова влада стала фактичною, під нею повинна бути міцна підвалина, і такою підвалиною може бути тільки проголошення Української Народної Республіки...»

(III Універсал листопад 1917 р.)

11. «Ми відчули, що нам, українській демократії, у спину хтось ніж готує... більшовики концентрують своє військо для розбиття УНР. ...На ультиматум я дивлюсь як на потоптання наших прав...»

(листопад — грудень 1917 р.)

12. Який документ В. Винниченко назвав «...не чим іншим, як цинічним і провокаційним порушенням угоди 16 липня й одвертим бажанням видерти з рук українства всі його революційні здобутки...»?

("Тимчасову інструкцію Генеральному Секретаріату Тимчасового уряду на Україні")

13. Що зумовило появу газетного повідомлення, уривок з якого наведено: «У Київ очікується приїзд професора М. Грушевського, засланоного в адміністративному порядку в Сибірськ, за межі Київського військового округу. Ужиті заходи зі звільнення греко-католицького митрополита Шептицького, а також із повернення з Далекого Сходу всіх українців-галичан. Відновлюється закрите адміністрацією українське товариство “Просвіта”...»?

(Початок Української революції)

14. «На час до вирішення справи... Установчими Зборами по справах місцевого врядування Україною вищим органом Тимчасового уряду є Генеральний Секретаріат, котрого призначає ...уряд по пропозиціям Центральної Ради».

(липні 1917 р.)

15. «Неможливо одночасно визнавати право на самовизначення і водночас робити грубий замах на це право, накидаючи свої форми політичного ладу, як це робить Рада Народних Комісарів Великоросії щодо Народної Української Республіки».

(Відповідь УЦР на маніфест з ультимативними вимогами Ради Народних комісарів, грудень 1917 р.)

(Центральну Раду звинувачено в «нечуваній зраді революції». Перед нею поставлені вимоги:

утримувати спільний з Росією фронт, відмовитися від створення окремого Українського фронту.

не пропускати через Україну військові частини з фронту на Донцину та інші регіони, де встановилася влада, ворожа більшовицькій Раді народних комісарів Росії.

пропускати більшовицькі війська на Південний фронт для боротьби з Олексієм Каледіним.

припинити роззброєння більшовицьких полків та червоногвардійських загонів в Україні.

На відповідь давалося 48 годин. У разі відмови Рада народних комісарів Росії вважатиме Центральну Раду в стані відкритої війни проти радянської влади в Росії та Україні.)

16. «...визнаючи, що доля всіх народів Росії міцно зв'язана..., ми рішуче ставимось проти замірів самовільного здійснення автономії України до Всеросійського Учредительного Зібрання».

(Це уривок з II Універсалу)

17. «У Петрограді зчинилися криваві події... Частина людності Петрограда за приводом більшовиків повстала озброєно проти Тимчасового правительства і хоче накинати свою волю всій Російській республіці».

(липні-серпні 1917 р.)

18. «Хай буде Україна вільною. Не одділяючись від всієї Росії, не розриваючи з державою Російською, хай народ український на своїй землі має право сам порядкувати своїм життям».

(I Універсал, червень 1917 р.)

19. «Пробувши кілька тижнів у Петрограді, втративши всяку надію одержати якусь відповідь від Временного Правительства, Делегація Центральної Ради після тих принижень, яких зазнала в передпокоях міністерських і Ради робітничих депутатів, повернулася, без всякої офіційної відповіді... до Києва. А в той час... Правительство, нарешті, вирішило й ухвалило одкинути домагання Української Центральної Ради».

(1917 р., на чолі делегації Винниченко, головна вимога: визнання автономних прав України, привід до оприлюднення Українською Центральною Радою Першого Універсалу)

20. «На час до вирішення справи про місцеве врядування Установчими Зборами по справах місцевого врядування Україною вищим органом Тимчасового уряду є Генеральний Секретаріат, який призначає Тимчасовий уряд за пропозицією Центральної Ради. Повноваження Генерального Секретаріату поширюються на губернії: Київську, Волинську, Подільську, Полтавську і Чернігівську...»

Поява цитованого документа (Тимчасова інструкція Генеральному Секретаріатові Тимчасового уряду в Україні, серпень 1917 р.) призвела до загострення стосунків між Українською Центральною Радою та Тимчасовим урядом.)

Головні положення

Генеральний Секретаріат мав стати органом тимчасового уряду

Генеральний секретаріат мав складатися із 7-ми секретарів: внутрішніх справ, фінансів, землеробства, освіти, торгівлі і промисловості, праці, з національних справ, генерального контролера та генерального писаря.

Повноваження Генерального секретаріату суттєво обмежувалися. З його компетенції вилучалися військова та харчова справа, міжнародні зносини, пошта та телеграф, права призначення посадових осіб тощо.

Правочинність Генерального секретаріату поширювалася лише на п'ять з дев'яти українських губерній: Київську, Волинську, Подільську, Полтавську, Чернігівську.

21. «У Петрограді зчинилися криваві події... Частина людності Петрограда за керівництва більшовиків повстала озброєно проти Тимчасового правительства і хоче накинати свою волю всій Російській республіці...»

(Жовтневий (листопадовий) 1917 р. більшовицький переворот.)

22. «На час до вирішення справи... Установчими Зборами у справах місцевого врядування Україною вищим органом Тимчасового уряду є Генеральний Секретаріат, котрого призначає ...уряд по пропозиціям Центральної Ради...»

(«Тимчасова інструкція...», яку ухвалив Тимчасовий уряд щодо діяльності Генерального Секретаріату (серпень 1917 р.)

23. «Неможливо одночасно визнавати право на самовизначення й водночас робити грубий замах на це право, накидаючи свої форми політичного ладу, як це робить Рада Народних Комісарів Великоросії щодо Народної Української Республіки...»

(Відповідь УЦР на ультиматум Раднаркому Росії (грудень 1917 р.).

22. «...визнаючи, що доля всіх народів Росії міцно пов'язана..., ми рішуче «ставимось проти замірів самовільного здійснення автономії України до Всеросійського Учредительного Зібрання...»

(II Універсал УЦР (липень 1917 р.).

24. «Високі збори! Грізний момент кривавої боротьби в Росії... потребує від українських партій рішучих кроків. ...Після довгих міркувань і сумнівів Генеральний секретаріат прийшов до тої думки, що для того, аби крайова влада стала справжньою фактичною владою, під нею має бути міцна підвалина, і такою підвалиною може бути тільки проголошення Української Народної Республіки, яка буде повноправним тілом у міцній спілці народів Росії...»
(До такого рішення Генеральний секретаріат спонукав більшовицький переворот; III Універсал)

25. «...У разі неодержання задовільної відповіді ...протягом 48 годин, Рада Народних Комісарів вважатиме Раду в стані відкритої війни проти Радянської влади в Росії і на Україні».
(Грудень 1917 р.)

26. «...Однині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого не залежною, вільною, суверенною державою українського народу...»
(Січень 1918 р.)

27. «Позитивно сприйнявши повалення царизму революцією 1917 р., став одним із ініціаторів створення Української Центральної Ради (УЦР). Став заступником голови УЦР, членом Малої ради, генеральним секретарем міжнаціональних справ у Генеральному секретаріаті УЦР. У червні 1917 р. очолив Українську партію соціалістів-федералістів?»
(Єфремов)

28. «Строго таємно. З огляду на сучасний брак харчових продуктів... мир з Україною мусить бути підписаний якнайскоріше... На випадок, якби Україна попросила військової допомоги проти російських максималістів, то таке прохання можливо задовольнити. За це Україна зобов'язується до якнайскорішої поставки хліба...»
(Брест-Литовський договір між УНР, Німеччиною та її союзниками)

29. «...не розриваючи з державою Російською, хай народ український на своїй землі має право сам порядкувати своїм життям. Хай порядок і лад на Вкраїні дають вибрані...Всенародні Українські Збори (Сойм)...»
(I Універсал червень 1917 р.)

30. «...ми рішуче ставимось проти замірів самовільного здійснення автономії України до Всеросійського Учредительного Зібрання...»
(II Універсал липень 1917 р.)

31. «Однині Українська Народна Республіка стає самостійною... суверенною державою українського народу...»
(22 січня 1918 р.)

32. «У Петрограді відбулися криваві події, які загрожують загибелі завоювань революції. Частина населення Петрограда, керована більшовиками, збройним шляхом ліквідувала Тимчасовий Уряд і хоче нав'язати свою волю Російській Республіці. Ми закликаємо рішуче боротися з будь-якими спробами підтримання петроградського повстання. Громадяни України! Покажіть себе вірними захисниками свободи й ворогами анархії, яка може віддалити скликання Всеросійських й Українських Установчих Зборів і навіть призвести до загибелі рідного краю...»

(Це звернення ініціює Генеральний секретаріат; причини кривавих подій - Третього Універсалу УЦР 1917 р.; у відозві відображені погляди самостійників)

33. «Ми, українці-козаки, не хочемо мати свободи на папері або півсвободи. По проголошенні Першого Універсалу (Другий Універсал не визнаємо) ми приступаємо до заведення порядку на Україні. Задля цього всіх росіян і ренегатів, які гальмують українську роботу, скидаємо з постів силою, не рахуючись із російським урядом. Визнаючи Центральну Раду за свій найвищий уряд, ми поки що виганяємо зрадників з України без її відома. Коли все опануємо силою, тоді підпорядкуємося Центральній Раді. Тоді вона порядкуватиме в Києві й на всій Україні. Тепер же, коли починається повстання, ми виставляємо своїх людей, котрі мусять усім керувати...»

(березень 1917 р.; ініціатор створення документу М. Міхновський)